

FENT LLATA I FEIXCAR

Parcs Naturals

de la Comunitat Valenciana

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la serra
calderona

Nº 30 - Desembre 2022

Butlletí Quadrimestral del Parc Natural de la Serra Calderona

01. EDITORIAL

- Novetats de la Calderona

02. NOTÍCIES DEL PARC

- Comissió Normativa
- Junta Rectora
- Ferrán Zurriaga Agustí
- Homenatge a Rafa Albert

06. DINAMITZACIÓ DEL TERRITORI

- Vincles. Jornada Marca Parcs
- VI Jornades d'Educació Ambiental de la C.V.
- COMPROMESOS
- Ofegabous

10. CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

- Ruta dels cartoixans
- Itinerari del Pi del Salt
- Manteniment de fonts

13. COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

- Activitats escolars
- Nit d'Ibers en Torrejón
- Geologia de la Calderona
- Patrimoni etnogràfic
- Fongs i Bolets
- L'Olivera i l'Oli
- Dia de les Muntanyes

20. MEDI NATURAL

- Reishi, el fong de la immortalidad

21. OPINIÓ

- Ariadna García / Carlos Jiménez

22. LA REVISTA CANVIA DE NOM

EDITORIAL

NOVETATS DE LA CALDERONA

L'any 2022 ha coincidit amb el 20 aniversari de la declaració del Parc Natural de la Serra Calderona (Decret 10/2002, de 15 de gener). Del que s'ha fet aquest any podríem contar moltes coses i destacar-ne un bon grapat, però sobre tot volem destacar tres aspectes:

1. Revisió del PORN

Al llarg de l'any s'ha treballat fort per revisar la normativa bàsica del Parc i la seua àrea d'influència, el Pla d'Ordenació de Recursos Naturals (PORN), que va ser aprovat pel Decret 77/2001, del Consell. Els treballs de revisió començaren el setembre de 2021 amb la primera reunió de la Comissió Normativa (CN) creada per la Junta Rectora (JR) del Parc a l'objecte de revisar un PORN que, en molts aspectes havia quedat desfasat, per no ajustar-se a les noves lleis entrades en vigor aquest segle; també, però, pel canvi de paradigma ambiental i territorial que, al llarg d'aquests vint anys s'ha produït, tal com assenyala -entre altres normes- la modificació, (per la Llei 13/2018) de la Llei 3/1993, Forestal de la Comunitat Valenciana. El treball, altruista però responsablement fet per la CN va ser presentat a la JR el passat 30 de novembre. La JR va acceptar per unanimitat l'esborrany presentat i decidí obrir un període de dos mesos per a que tots els membres de la JR pogueren plantejar dubtes i aportar propostes, comentaris o suggeriments, per tal d'arribar a un document consensuat que siga traslladat a la Consellera, per a la seua adient tramitació.

2. Un record del XX Aniversari

Molt prop de l'oficina i centre d'interpretació del Parc, hi havia un punt dens per al tràfic rodat, i que des de feia anys venia creant un gran malestar entre els usuaris de la CV-310; era l'encreuament amb semàfors de la connexió nord de la variant de Nàquera. Per fi enguany, atenent reiterades peticions, entre altres de l'Ajuntament de Serra, la Diputació de València va trobar-hi una solució: construir una "rotonda-pisable", la qual ja està funcionant perfectament. Aprofitant l'ocasió, plantejarem a l'Àrea de Carreteres de la Diputació la possibilitat d'incloure un Xiulet (l'emblema dels Parcs Naturals de la Comunitat) enmig la rotonda. Acceptada la proposta es materialitzà l'estiu. Si bé no hem posat cap inscripció (per raons de seguretat) aquesta rotonda del Xiulet s'ha convertit per a tots en un emblema i un recordatori dels XX anys del Parc.

3. Implementació de la Geologia en el Parc

La Geologia ha sigut, tradicionalment, la gran oblidada en els espais naturals de la Comunitat Valenciana, doncs la llei valenciana d'Espais Naturals Protegits (Llei 11/1994) no li prestava a penes atenció. En canvi, la nova llei estatal (ley 42/2007 del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad) que té caràcter bàsic, reconeix que el Patrimoni Natural té dos pilars fonamentals: la Geologia i la Biologia; a més hi ha dos conceptes igualment fonamentals, com són la Biodiversitat i la Geodiversitat.

Aquesta norma legal estableix la incorporació de la variable geològica en els espais naturals protegits. I així hem començat a fer-ho a la Serra Calderona, que està sent pionera en aquest sentit i confiem que en un futur pròxim puga servir de model a seguir per la resta dels parcs naturals de la Comunitat Valenciana.

NOTICIES DEL PARC

COMISSIÓ NORMATIVA

L'article 80.12 del PRUG (Pla Rector d'Ús i Gestió) de la Serra Calderona estableix que el President de la Junta Rectora podrà convocar les comissions que fora necessàries, donant comptes al Ple de la Junta de les activitats encomanades. Per aquests motius, en 2016, es procedeix a la posada en marxa de dues Comissions de treball (Grup de Prevenció d'Incendis i Grup d'Ús públic-Turisme) i en 2021 a la Comissió Normativa.

Els membres de la Comissió Normativa en l'última reunió celebrada a Gilet

La importància d'aquesta Comissió Normativa i la seua posada en marxa és notable perquè els dos instruments normatius (PORN i PRUG) són els que contenen les normes bàsiques de gestió que es venen aplicant fins ara. Després de 20 anys de vigència, s'han posat de manifest certes deficiències i conflictes normatius, per no parlar del malestar que en alguns casos s'ha generat entre administrats i usuaris del Parc. Per això, aquesta Comissió Normativa és una magnífica oportunitat per a poder canviar i millorar les coses, perquè del que es plantege i finalment s'aconsegueixca dependrà en gran manera l'èxit d'una **Gestió participativa** del Parc, el benestar de les persones que viuen en ell i en la seua perifèria.

A aquestes Comissions estan convidats a participar no sols els membres de la Junta Rectora sinó també qualsevol entitat, administració o empresa que tinga relació directa amb els objectius i activitats del parc relacionats amb les Comissions.

NOTICIES DEL PARC

JUNTA RECTORA

El 30 de novembre a Estivella es va celebrar la Segona Sessió Ordinària de la Junta Rectora, amb el següent ordre del dia:

- Lectura i aprovació de l'acta de l'anterior Junta (29/06/2022).
- Informe d'activitat de la Comissió Normativa.
- Presentació del document preliminar de modificació del PORN.
- Informe sobre l'estat de les mocions aprovades en la passada junta.
  - Visites a la Cartoixa de Portaceli.
  - Rehabilitació i posada en valor Casa Forestal de Portaceli.
- Precs i preguntes.

El president de la Junta Rectora Guillem Domingo i el secretari de la mateixa i Director-Conservador del parc natural, Policarp Garay, presentant la cartografia de modificació del PORN

Aspecte del participants en la Junta Rectora amb la Cap de Servei d'Espais Naturals Maria José Modesto al fons.

Es va facilitar per correu electrònic a tots els membres de la Junta Rectora documentació prèvia a la sessió: Proposta de modificació del PORN i un parell de mapes amb l'actual zonificació i la nova proposta; també es van facilitar les mocions aprovades en la Junta de juny d'enguany sobre les visites a la Cartoixa de Portaceli i la rehabilitació de la Casa Forestal de Portaceli.

NOTICIES DEL PARC

FERRAN ZURRIAGA AGUSTÍ (1938-2022)

El passat 30 de novembre ens va deixar el gran mestre, l'estimat Ferran Zurriaga, protagonista d'una prolífica, responsable i productiva vida que queda patent en nombrosos episodis, activitats i publicacions; com també en el record de les persones que gaudirem de la seua saviesa i companyia.

Darrere ens deixa i llega Ferran una emotiva i notable obra escrita però, sobretot, una vida compromesa i responsable no exempta de valents episodis defensant la nostra llegua i la nostra cultura des dels difícils temps del franquisme, quan parlar i escriure en valencià no era el millor aliat per a triomfar en una societat rígida i domada, controlada per la censura i els parers de «les persones del règim». La petjada de Ferran va anar aparentment discreta però impressionant i efectiva per a la societat valenciana, i la va fer a través de la pedagogia, com Maestro (en majúscules), com a amic i, sobretot, com a ciutadà sensible, responsable i coherent.

No sols des de la vall d'Olocau, sinó també des de la Comarca del Camp de Túria i des d'aquesta serra Calderona que ell tant estimava (i d'on escrivim ara) ho recordem i ho sentim el nostre, perquè ell ja és part substancial del nostre esperit col·lectiu, on el seu nom ressona en cada caminada i paisatge que observem, cada història que escoltem i cada record que ens acompanya.

Com ell solia posar en les seues cartes, ens acomiadem «amb una amistosa salutació». Volem afegir, també, que ho fem amb l'esperança que les noves generacions venguen plenes de més «ferrans» que continuen el model de compromís, d'amor a la terra, a la naturalesa i a la cultura que Ferran Zurriaga representarà sempre.

Ferrán, sempre envoltat de gent atenta a les seues magistrals explicacions; ací durant una pausa en la XX travessia de la Serra Calderona (dia 5/11/2016).

Ferrán de xiquet (cap a 1950): "Els rotllos a la festa de Sant Antoni d'Olocau". Fotografia que forma part de l'exposició permanent del Centre d'Interpretació del Parc Natural de la Serra Calderona (Nàquera).

NOTICIES DEL PARC

HOMENATGE A RAFA

El dissabte 26 de novembre rebem la trista notícia de la defunció del nostre company **Rafael Albert Raimundo**. Rafa era un treballador incansable, excel·lent company al qual sempre li recordarem, amb el seu somriure entranyable. El seu bon fer i professionalitat és present en tots els racons de la Serra Calderona, és inevitable que ens recordem de tu, quan recorrem paratges com la Font del Berro, la Gota, l'Abella, el Gorgo, Tristán, el Compte, el Murteral, l'Albereda, el Pozuelo,...D.E.P.

DIFERENCIACIÓ DE LA QUALITAT AMB LA MARCA "PARCS NATURALS DE LA COMUNITAT VALENCIANA"

DINAMITZACIÓ DEL TERRITORI

VINCLES. MARCA PARCS NATURALS

El dijous 10 de novembre a Gàtova es va celebrar una jornada sobre la Marca Parcs Naturals. Durant diversos mesos juntament amb personal de la FVMP, responsables de Vaersa de la Marca Parcs i Ajuntament de Gàtova organitzarem aquesta trobada, per a donar a conèixer la Marca i dinamitzar empreses. La jornada va ser un èxit de participació, amb més de 50 persones, descobrim interessants iniciatives empresarials a Gàtova, Olocau, Sagorbo, Albalat, vam establir una xarxa de col·laboració entre les empreses certificades, ajuntaments, FVMP, responsables de la Marca i personal del parc. Des d'ací volem donar les gràcies a Manel, Sandra i María de la FVMP, a Asun i Manolo de Gàtova i a Jose Manuel i Eduardo de Vaersa.

En 2023 repetirem aquesta jornada en altres municipis.

vincles

TROBADA D'EMPRENEDORIA A
MUNICIPIIS RURALS

ENCUENTRO DE EMPRENDIMIENTO
EN MUNICIPIOS RURALES

DIFERENCIACIÓ DE LA QUALITAT AMB LA MARCA "PARCS NATURALS DE LA COMUNITAT VALENCIANA"

16:00h: Aplegada d'assistents i presentacions

16:15h: Presentació de la jornada a càrrec de l'Alcalde de Gàtova i els AODL's de la FVMP

16:30h: Explicació del procés de certificació marca Parc Natural

17:00h: Presentació de casos d'èxit a l'àmbit de la Serra Calderona

18:00h: Taula redona entre els/les assistents amb picaeta amb productes de la terra

Actuar des de
l'esperança

VI JORNADES D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

29-30 Setembre
01 d'Octubre

DINAMITZACIÓ DEL TERRITORI

VI JORNADES D'EDUCACIÓ AMBIENTAL DE LA C.V.

Durant els dies 29 - 30 de setembre i 1 d'octubre es van celebrar a la Universitat Jaume I de Castelló, les VI Jornades d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana.

Des del Parc Natural col·laborarem **presentant una comunicació** sobre una de les activitats que realitzem, les nits de rates penades "Nit de Rates".

DINAMITZACIÓ DEL TERRITORI

COMPROMESOS

¿Què és CompromesO2?

CompromesO2 és un programa d'educació ambiental dirigit a tutoritzar a institucions i organismes de la Generalitat Valenciana i altres de caràcter públic, perquè realitzen el **càlcul, reducció, compensació i comunicació de la petjada de carboni** associada a les seues activitats. El programa es realitza des del *Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV)*.

¿En què consisteix?

El programa consta de les següents etapes:

1. **Informació** de tots els aspectes relacionats amb el programa.
2. **Sensibilització i formació** en matèria de canvi climàtic i petjada de carboni.
3. Període de **tutorització del càlcul** de la petjada de carboni.
4. **Elaboració d'un pla d'acció** per a la reducció de les emissions.
5. **Propostes de compensació**.
6. **Comunicació i registre** de l'empremta de carboni en el MITERD. <https://www.miteco.gob.es/es/cambio-climatico/temas/mitigacion-politicas-y-medidas/registro-huella.aspx>

CompromesO2 és un programa que forma part del **Pla_55**, un pla d'educació ambiental que engloba totes aquelles propostes que el CEACV elabora en el marc del seu paper com a entitat de referència en educació ambiental respecte a la **Llei de Canvi Climàtic i Transició Ecològica** de la Comunitat Valenciana, l'**Estratègia Valenciana de Canvi Climàtic** i pròximament el **Pla Valencià Integrat d'Energia i Canvi Climàtic (PVIECC)**.

DINAMITZACIÓ DEL TERRITORI

OFEGABOUS

Al mes d'octubre hem fet una visita de control a una de les poblacions creades d'Ofegabous. Trobarem 6 exemplars que van ser identificats i mesurats dins del programa de seguiment de les poblacions existents al **Parc Natural de la Serra Calderona**, gràcies a la col.laboració de la **Fundació Oceanogràfic**, l'**Ajuntament de Serra** i la **Societat de caçadors de Serra**.

CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

RUTA DELS CARTOIXANS

La **Ruta blanca** o **Ruta dels cartoixans** és la cinquena ruta del Parc Natural. És la més llarga, ja que amb 37,5 km de longitud comunica les dues cartoixes que van estar actives en el cor de la Serra Calderona.

El treball de manteniment de les rutes de colors del Parc és continu. Es revisen dues vegades per any i les brigades de manteniment s'encarreguen de solucionar problemes en el ferm, en la senyalítica i en els elements interpretatius, però el vertader treball es realitza per a mantenir la vegetació mitjançant desbrossaments i podes.

CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

ITINERARI DEL PI DEL SALT

El **Pi del Salt** és un pi centenari que es troba en la pedrera de rodéno, al costat del sinclinal del Salt. És una ruta de l'ajuntament de Nàquera que, des de l'oficina del Parc Natural, empram habitualment amb grups organitzats i col·legis que visiten les nostres instal·lacions.

Existeix un acord entre l'**Ajuntament de Nàquera** i el **Parc Natural** per a realitzar un manteniment continu del recorregut. Els treballs consisteixen, especialment, en desbrossaments de les vores del recorregut, en les zones menys àmplies com pot ser el mirador del Fenassar, però també en el manteniment i reposició dels miradors en cas d'inseguretat o trencament de pals.

CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

MANTENIMENT DE FONTS

La Serra Calderona no presenta cursos d'aigua importants en el seu interior però sí un número molt important de xicotets afloraments d'aigua, la qual cosa fa necessari el seguiment, condicionament i millora d'aquests punts d'aigua, fonts, brolladors, etc.

És un treball que ocupa gran part del temps de les **Brigades de Manteniment del Parc Natural** però és un treball necessari i ben agraït tant pels visitants a les nostres muntanyes com per la fauna domèstica i silvestre.

Els treballs són molt diversos i adaptats a les característiques de cada enclavament, però sempre comporten el tractament de la vegetació, tant desbrossaments com poda, fins i tot tala d'arbres inadequats. També es netegen les cubetes i els desguassos de les fonts, es reparen tanques perimetrals i de seguretat i es mantenen canonades i aixetes.

Els últims treballs han consistit en reparacions en les fonts del **Güiso**, la **Caparrota** i el **Pozuelo** a Altura; del **Tormo**, la **Fonfría** i el **Vallejo** a Gàtova; del **Salt** a Segart; del **Pino** a Segorbe; i del **Berro** a Serra.

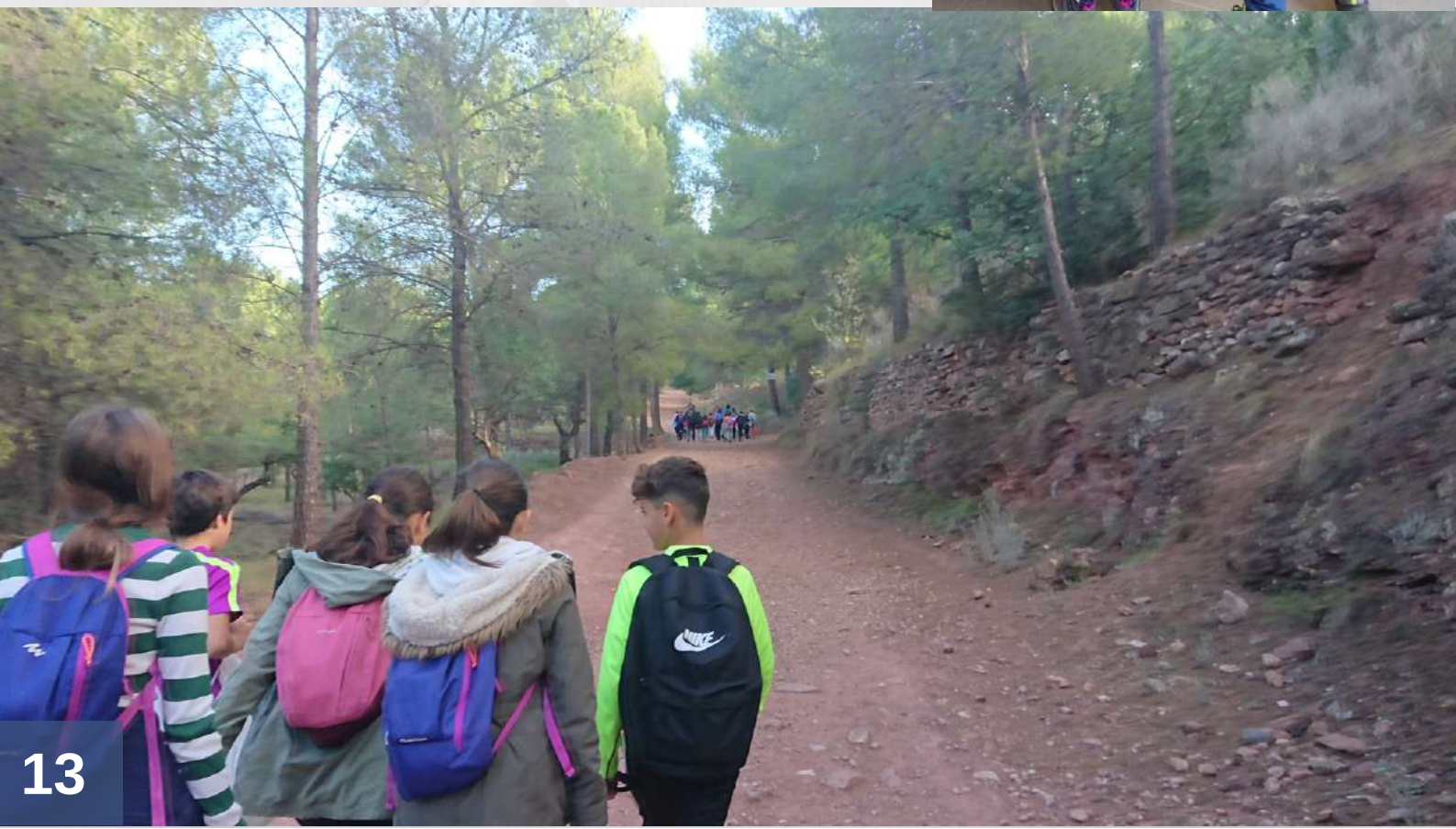
COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

ACTIVITATS ESCOLARS

Amb l'inici de l'activitat escolar, tornen les visites al Parc Natural. Són molts els col·legis de dins i fora de la Serra Calderona que ens visiten aquests dies per a conèixer de primera mà les característiques de la nostra estimada serra.

Aquestes activitats s'engloben en la programació del Centre escolar i es coordinen amb l'equip de professors per a complementar l'adquisició de competències que es promou des del centre, abastant els cicles formatius des d'Educació primària a Educació Universitària.

Els centres educatius que ens han visitat aquest quadrimestre han sigut: **CEIP Carles Salvador** de València, **CEIP Blasco Ibáñez** de Museros, **IES Alt Palància** de Segorbe, **IES Jaume I** de Sagunt, **IES Comarcal** de Burjassot, **IES Serpis** de València, **MTS d'Enginyeria Forestal i del Medi Natural** de la UPV.

RUTA I VISITA GUIADA
RUTA Y VISITA GUIADA

IBERS A LA NIT NOCHE IBEROS

COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

NIT D'IBERS EN TORREJÓN

Després de l'èxit de l'anterior edició a l'agost i amb participants a una llista d'espera, gràcies a la col.laboració de l'ajuntament de Gàtova, Museu de Prehistòria i la Ruta dels Ibers, organitzem el 3 de setembre una segona edició de la Nit d'Ibers.

Des de l'Àrea recreativa "La Alameda" a Gàtova realitzem un itinerari fins el jaciment iber, on la viista va ser possible per **Violeta**, arqueòloga i responsable de les visites a l'ajuntament de Gàtova. Després d'una pausa per a sopar, ens desplaçem per un camí per a l'activitat d'observació d'estrelles.

COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

GEOLOGIA DE LA CALDERONA

La Geologia és la ciència que ens pot permetre entendre per què és ací la Serra Calderona, com i quan es va originar, de quin tipus són les roques que la formen, que hi havia abans de formar-se la serra, com s'ha arribat al paisatge actual i, en definitiva, entendre els processos naturals, conèixer a través de la Serra Calderona un apassionant capítol local de la història de La Terra, saber per què hi ha aigües subterrànies, i descobrir moltes més coses del terreny sobre el qual caminem.

"La Cagada", formació quaternària sobre argil·lites del Triàsic en un clar contacte discordant

Pedrera d'argil·lites pròxima al Pi del Salt

Per a posar de rellevància aquest patrimoni geològic s'ha dissenyat una **GEO-RUTA** que s'inicia i s'acaba en l'aparcament de la **Font de l'Oró** (Nàquera), amb un recorregut quasi circular (amb curts ramals d'anada i volta) de 6,3 km. La primera visita a la nova ruta la realitzem el passat 8 d'octubre.

Fractures per distensió en els gresos Triàsics

Laminacions creuades en els gresos

COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

PATRIMONI ETNOGRÀFIC

Dins de les activitats de difusió del **Patrimoni del Parc Natural**, el **patrimoni etnogràfic** ocupa un lloc destacat ja que mostra com érem en un passat, a vegades, no gaire llunyà. És important conèixer, conservar i divulgar el coneixement acumulat durant segles pels nostres antecessors i posar-lo en valor. Res millor que comptar amb els coneixements acumulats pels molts anys d'estudi d'historiadors i cronistes, incansables recopiladors del saber popular i perfectes divulgadors científics.

L'aigua en Beselga i Estivella

El 24 de setembre vam tenir el plaer de conèixer el **patrimoni** relacionat amb l'aigua a **Estivella** de la mà del seu cronista oficial Lluís Mesa. Després de visitar la "Cisterna nova" en la població, ens acostem a la veïna Beselga, origen de l'actual Estivella. Allí vam conèixer la història del castell de la localitat i l'origen de l'aigua que proveeix des de fa segles al municipi, amb origen en les faldes del Garbí.

Patrimoni de pedra en sec, El Cantal d'Altura

Un altre element clau en la difusió dels valors del patrimoni són els grups de voluntaris que es dediquen a la recuperació dels elements de pedra seca com l'**Associació el Cantal** amb els quals ens uneixen diversos projectes de localització i millora de punts d'aigua. Amb ells realitzem una itinerari de coneixement del **patrimoni "en pedra seca"** el passat 4 de desembre on visitem "Los chozos gemelos" de Gavarda, "El navajo" de Gavarda i altres construccions recentment restaurades.

COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

FONGS I BOLETS

L'afició pel coneixement dels bolets va en augment com demostra que, any rere any, es completen immediatament les activitats que realitzem per a la divulgació del paper dels fongs en els ecosistemes.

Fongs i bolets a Serra

Un any més vam recórrer les muntanyes de **Serra** en la cerca de bolets. la climatologia no va ser favorable i només trobem xicotets bolets en Portaceli però l'activitat ens va permetre parlar de problemàtica forestal, fauna, flora i de les relacions entre organismes en els ecosistemes.

Fongs i bolets a Gilet

També vam recórrer les muntanyes de **Gilet** en la cerca de bolets. En aquesta ocasió, la climatologia havia sigut més propícia per a l'aflorament de bolets i vam poder observar diverses espècies comestibles i tòxiques en el seu propi ambient, la qual cosa ens va permetre conèixer de primera mà la diversitat natural de la nostra serra.

Fruit del seguiment de les espècies fúngiques en Calderona, hem elaborat un quadern amb les **50 espècies més comunes** de la nostra serra que, en breu, podrà ser consultat en la nostra pàgina web.

SETAS DE LA SIERRA CALDERONA I

Miguel Pitarque Boriet

26 Rebollón *Lactarius deliciosus*

Russulaceae

Descripción macroscòpica:
Somersos aplomado y finamente embudado de color anaranjado con anillos. Haces concéntricos más oscuros. Laminas de color anaranjado con manchas ventrosas. Pie corto, cilíndrico con huacos (estrobilios) anaranjados. Láminas anaranjadas.

Hàbitat:
Simulons de coníferes, especialment en sruo Jacid.

Comestibilitat:
Se considera buen comestible.

Curiosidades:
Tras comer rebollones, la orina suele tomar un color anaranjado debido a los colorantes de la seta.

COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

L'OLIVERA I L'OLI

Un exemple de multi-oportunitat en activitats de difusió del **Patrimoni del Parc Natural** ens l'ofereix l'olivera. La seua història en la Calderona s'està recuperant gràcies als esforços de municipis com Serra i Altura que han restaurat i afegit a la seua oferta turística dues antigues almàsseres.

L'olivera i l'oli a Serra

A **Serra** el "**Museu de l'Oli**" permet visitar una almàssera de principis del segle XX de propietat particular, cedida a l'ajuntament.

El passat 19 de novembre vam realitzar una activitat d'Interpretació del Patrimoni visitant els camps d'oliveres de Toixima per a després visitar el "**Museu de l'oli**"

L'olivera i l'oli a Altura

A **Altura** el museu de l'oli es diu "**Tiempo de tinajas**", una almàssera comunal de principis del segle XX que la **Cooperativa Alt Palància** de la localitat ha convertit en mostra etnogràfic-museística amb les aportacions de molts socis i veïns de la localitat.

El 3 de desembre realitzem una activitat d'**Interpretació del Patrimoni** visitant els camps d'oliveres d'al voltant de la Cooperativa i ens acostem a la cartoixa de Valdecrist. Després vam estar en el museu "**Tiempo de tinajas**" i acabem la visita en l'almàssera de la cooperativa on vam conèixer el procés d'extracció d'oli actual.

MEDI NATURAL

REISHI, EL FONG DE LA IMMORTALIDAD

NOMBRE CIENTÍFICO: *Ganoderma lucidum*

FAMILIA: Ganodermataceae.

NOMBRE CASTELLANO: Hongo pipa.

NOMBRE VALENCIANO: Paella, Pipa.

DESCRIPCIÓ: Forma peculiar de pipa o pipa, té consistència llenyosa i un bonic color roig caoba brillant com envernissat, amb la vora molt més clara. Peu llenyós, excèntric, aspre al tacte, de color roig fosc que es retorça sobre si mateix. Sota el barret asimètric, el himeni està format per tubs, que acaben en porus xicotets, al principi blancs i després cremosos. Adquireix diversitat de formes pel que no hi ha 2 exemplars iguals.

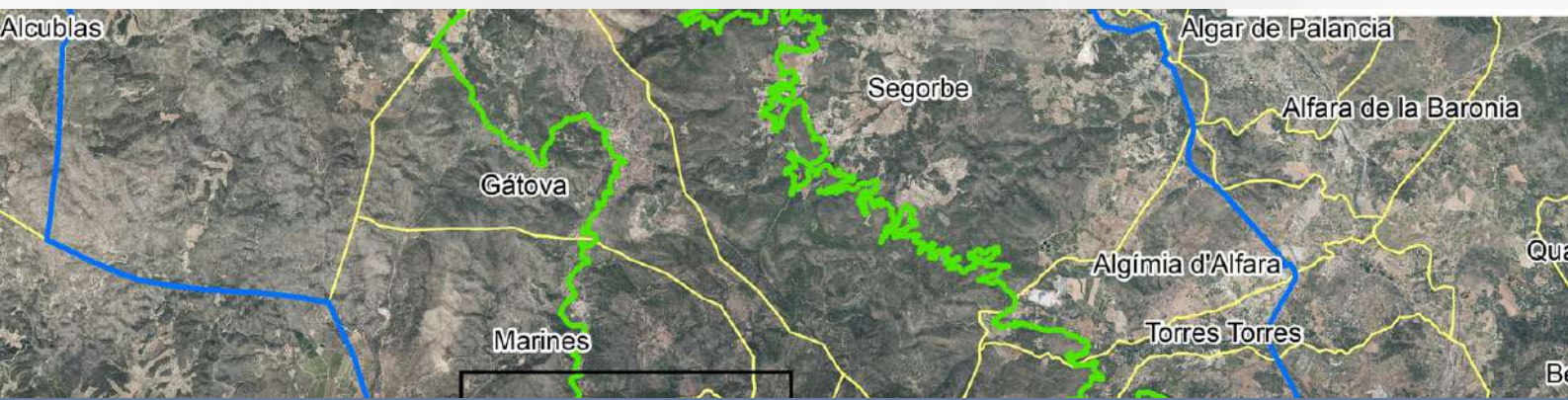
ECOLOGIA: Lignícola, sobre la fusta morta de diverses espècies d'arbres planifolis com l'alzina, la surera, el roure, l'hi haja o el castanyer. Produeix podridió blanca en la fusta. Roman llarg temps sobre els troncs que saprofitia, perquè la duresa de la seua capa còrnia resisteix totes les metereologies. A causa del seu caràcter sapròfit pot ser cultivat en troncs i es comercialitza per al cultiu en la llar.

DISTRIBUCIÓ: Es troba distribuït per les zones de clima temperat de tot el món encara que on és més ben conegut és en el continent asiàtic pel seu ús medicinal durant mil·lennis. En la Serra Calderona no s'ha localitzat però és molt probable la seua existència ja que està citat en la Serra del Toro, en l'alt de Santa Bàrbara de Pina de Montalgrao i en la Serra de Espadán.

USOS: No té valor gastronòmic encara que s'utilitza en Farmàcia com hipotensor, potent anticancerigen, i en general vàlid en prevenció i curació de malalties com l'Alzheimer, la diabetis, l'herpes labial i moltes altres, encara que no existeixen evidències científiques suficients que recolzen aquests usos. A la Xina es diu que les tisanes preparades amb infusions d'aquest bolet triturat, fomenten la longevitat. Al Japó ho empraven com a ornament en jardins de bonsais o en cistells florals.

REFERÈNCIES:

- <https://www.fichasmicologicas.com/?micos=1&alf=G&art=77>
- <https://www.fungipedia.org/hongos/ganoderma-lucidum.html>
- <https://www.mundoreishi.com/reishi-puro/>

OPINIÓ

Ariadna García y Carlos Jiménez

Carlos Jiménez

El meu nom és Carlos Jiménez i estic cursant 4t en Enginyeria Geomàtica i Topografia en la UPV. Al Parc vaig arribar per una beca de pràctiques de la Universitat en col·laboració amb la Conselleria i estic molt agraït amb aquesta oportunitat.

Al Parc he exercit diferents treballs, tots dins del món del SIG (sistemes d'informació geogràfica). He revisat i actualitzat, amb ajuda d'Ariadna, els límits i la zonificació, tant del parc com de la zona d'influència. A més, vaig fer un estudi sobre els incendis succeïts a l'entorn de la Serra Calderona al llarg de l'estiu de 2022.

Sota el meu punt de vista, les eixides al camp és on realment gaudeixes d'aquest treball i les visites escolars, els projectes de recuperació d'espècies, etc, fan possible gaudir-lo.

Mai hauria imaginat el treball que hi ha darrere de la direcció, control i manteniment d'un Parc Natural, sumant a l'estiu les altes temperatures i el continu risc d'incendis.

Ariadna García

Soc Ariadna García i he estudiat el Grau d'Enginyeria Forestal i del Medi natural en la UPV. En principi va ser la meua segona opció, però no em penedisc ja que m'ha permès conèixer que la gestió forestal és de vital importància, tenint en compte la crisi ambiental que patim i la interacció entre la societat i la natura en aquests paratges.

El meu treball principal s'ha basat a actualitzar el mapa del Pla d'Ús Públic (PUP). D'altra banda, vaig col·laborar en l'actualització dels usos del sòl de l'àrea d'influència del Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals (PORN) del Parc. A part del treball en oficina, també he pogut observar algunes activitats que realitza el centre com a excursions amb escoles, col·laboració amb altres entitats per a recuperar fauna autòctona, etc.

Visc la meitat de l'any en una urbanització prop de la Calderona, per la qual cosa conèixer la gestió d'aquest entorn em resulta igual d'important que conèixer-lo físicament.

LA REVISTA CANVIA DE NOM

Fent llata serà a partir d'ara Fent llata i feixcar

“FENT LLATA I FEIXCAR”

Des del Número 17 (tardor de 2018), al nostre butlletí quadrimestral (inicialment trimestral) començarem a donar-li el sobrenom de “**FENT LLATA**”, que és una expressió molt adient i representativa del passat de la nostra terra, quan tothom, dones i ancians a casa i homes en els seus desplaçaments i les seues aturades mantenien sempre una activitat frenètica trençant espart. Era la manera d'obtindre una ajuda necessària per a l'economia familiar. **Fer llata** també s'entenia com a sinònim de fer cosa de profit, de no perdre el temps.

En canvi, en algunes pobles de la serra Calderona, com ara els de la Vall d'Olocau i sobre tot Serra, més que llata, el trençat d'espart que sempre feien era conegut com feixcar. Tothom feia feixcar o fixcar -que d'ambdues maneres es pronunciava-. La diferència entre feixcar i llata és que aquesta és una cinta ampla, més elaborada, mentres que el primer són cordes o cordells d'espart cru, peces que o bè s'empraven directament (per fer lligadures, nugar sacs, ajustar les càrregues...) o bè eren venudes a les fàbriques d'espart, degudament embobinades o formant lligalls més menuts que també eren anomenats “**feixcars**”.

Al núm. 44 de la **Revista Mètode** (pàgines 49 a 53), editada per la Universitat de València, *Jorge Cruz Orozco* publicava un magnífic article sobre l'espart “**HORES D'ESPART NOTES SOBRE UNS GESTOS ANTICS**”. En ell recollia unes aportacions que li havia fet el nostre admirat Ferran Zurriaga, i que expressava així: “*Al Mont número 13 d'Utilitat Pública de Portaceli –corresponent a l'antic priorat de la cartoixa de Porta-Coeli (Serra)– es collien a la dècada dels anys vint del passat segle una important mitjana de 34.000 kg anuals (d'espart) que es transformaven a Bétera, Lliria i altres pobles propers*”.

Després de la Guerra, durant el període autàrquic, l'espart va tenir la seua darrera revifada (o pot ser encara en vindran altres?). D'una banda, el manteniment d'una Espanya rural empobrida i, de l'altra, la necessitat d'espart per substituir el jute que no es podia importar i fer pasta de paper, van mantenir-ne l'explotació. En algunes localitats de la Serra Calderona **el feixcar**, va ser emprat com a pagament en algunes botigues d'aliments i articles de primera necessitat com a moneda d'ús corrent (“*això val dos, o tres, feixcars*”).

**Centre d'Interpretació
Parc Natural de la Serra Calderona**

Parc Natural de la Serra Calderona
Centre d'Interpretació
C/ Lepanto, 8. 46119 Náquera (Valencia)
serra_calderona@gva.es
679 19 52 38 / 96 318 98 65
<http://www.parquesnaturales.gva.es/es/web/pn-serra-calderona>

Inscriu-te en:/ Inscríbete en:

<http://www.citma.gva.es/va/web/pn-serra-calderona/suscribete-a-las-actividades-del-pn>

Redacció: Equip Tècnic del Parc Natural